

Maahanmuuttajien rahapeli riippuvuus

Mayah Zeinab

Opinnäytetyö

Hyvinvointipalveluiden osaamisala

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

2019

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Zeinab Mayah	Vuosi	2019
Ohjaaja(t)	Kaisu Vinkki & Tuija Takkula		
Toimeksiantaja			
Työn nimi	Maahanmuuttajien rahapeliriippuvuus		
Sivu- ja liitesivumäärä	43 + 4		

Tämän työn päätavoitteena oli kuvata kulttuuritaustan mahdollisia vaikutuksia rahapelaamiseen. Opinnäytetyössä pyrittiin vastaamaan kysymykseen: millaisia ajatuksia maahanmuuttajataustaisilla miehillä on rahapelaamisesta ja mitkä tekijät vähentävät tai lisäävät pelaamista? Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu maahanmuuttajien rahapelaamisesta ja rahapeliriippuvuuden teoriasta. Maahanmuuttajien rahapeliriippuvuus aiheena on uusi ilmiö, siksi aiheeseen liittyviä lähteitä ei löytynyt helposti.

Valitsin opinnäytetyöhöni kvalitatiivisen (laadullisen) tutkimusotteen ja narratiivinen haastattelun nimenomaan sen takia, että rahapeleihin riippuvaiseksi jääneet henkilöt osaavat parhaiten kertoa, että miksi he ovat aloittaneet rahapelaamisen ja miksi heille oli vaikea päästä irti pelaamisesta ja miten ovat toipuneet. Analyysissä olen hyödyntänyt tutkimusaineiston analysoitiin narratiivista lukutapaa.

Opinnäytetyössä aineisto kerättiin haastattelemalla neljää pelaajaa ja yhtä pelaajan perheenjäsentä ja haastattelu toteutettiin jokaiselle haastateltaville erikseen, käyttäen arabian ja persian kielisiä kysymyksiä (minä puhun molempia kieliä, siksi en käyttänyt tulkkia). Haastattelut suoritettiin Kemin maahanmuuttajien sosiaalitoimistolla. Haastattelut on nauhoitettu ja litteroitu arabiaksi ja persiaksi. Sittem litteroitu aineisto on käännetty suomeksi.

Opinnäytetyön kartoituksen pohjalta nostetaan esiin, että huolimatta laillisesta pelaamisesta joissakin maahanmuuttajien kotimaissa, rahapelit ovat kulttuurisesti ja uskonnollisesti kiellettyjä ja paikalliset eivät saa pelata. Leimaantumisen pelosta johtuen maahanmuuttajataustaiset pelaajat eivät etsineet apua peliongelmiinsa ajoissa tai eivät saaneet oikea apua oikeasta paikasta ja jatkoivat pelaamista.

Avainsanat

peliriippuvuus, maahanmuuttajat, kulttuuri, uhkapeliriippuvuus

School of Social Service Bachelor
Social Service

Author	Zeinab Mayah	Year	2019
Supervisor(s)	Kaisu Vinkki & Tuija Takkula		
Commissioned by			
Subject of thesis	Immigrant's gambling addiction		
Number of pages	43 + 4		

The main purpose of this thesis was to describe the potential impacts of the cultural background on the gambling addiction. The thesis aimed to answer the further questions: what is the opinions of the men with immigrant background, about gambling and which factors reduce or increase the gambling?

The theoretical reference for the thesis consists of gambling and gambling addiction relevant to the immigrants. The immigrant gambling addiction issue is a new phenomenon, therefore was not easy to find sources related to the subject.

In this thesis, I chose a qualitative research and narrative interview specifically because people who are addicted to gambling are best able to tell why they have started gambling and why it was difficult for them to get rid of it or how they have recovered.

In the thesis, the material was collected by interviewing four addicted and one addicted's family member. The interview I carried out separately for each interview, using an Arabic and Persian questions (I speak both languages, so I didn't use an interpreter). I have knew the interviewees during the final internship. The interviews have been made at the Kemi's Immigration Office. Interviews have been recorded and transcribed in Arabic and Persian. Then the transcribed interviews is translated into Finnish language.

On the basis of the study of the thesis, I highlight that, gambling in these mentioned immigrants' home countries, is culturally and religiously forbidden and local people are not allowed to gamble.

Due to fear of stigma, the addicted with an immigrant background did not seek help for their gaming problems on time or did not get the right help from the right place and continued playing.

Key words

gambling addiction, immigrants, culture, addicted

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	RAHAPELAAMINEN JA RAHAPELIT	9
2.1	Rahapelaaminen Suomessa	9
2.2	Rahapelaamiseen houkuttelevia ajatuksia	10
2.2.1	Hallittu pelaaminen.....	12
2.2.2	Riskipelaaminen.....	12
2.2.3	Ongelmapelaaminen	12
2.2.4	Pelihimo ja -riippuvuus	13
2.3	Rahapelaamiseen liittyvien mielihyvämekanismien neurobiologia	13
2.4	Rahapelaamiseen haitat.....	14
2.4.1	Terveyshaitat.....	14
2.4.2	Sosiaaliset haitat.....	15
2.4.3	Taloudelliset haitat	15
3	MAAHANMUUTTAJIEN RAHAPELAAMINEN	17
3.1	Maahanmuuttajien määrä Suomessa.....	17
3.2	Islamin uskonnon kantoja rahapelaamiseen	20
3.3	Maahanmuuttajien pelaamisen altistavat tekijät ja muut ongelmat.....	21
4	OPINNÄYTYÖN METODOLOGIAA	23
4.1	Opinnäytetyön tutkimusote.....	23
4.2	Narratiivinen analyysi	23
4.3	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	25
5	HAASTATTELUN NARRATIIVINEN ANALYYSI.....	27
5.1	Haastateltavien tausta.....	27
5.2	Haastateltavien rahapelaamisen tausta	28
5.3	Haastateltavien rahapeliongelmien tausta.....	30
5.4	Haastateltavien toipuminen	33
5.5	Rahapeliongelma ja läheiset	34
6	POHDINTA.....	37
7	LÄHTEET	41
7.1	Kirjalähteet	41

Koulutusalan nimi
Koulutusala
Koulutus

7.2	Sähköiset lähteet.....	42
8	LIITTEET.....	44

1 JOHDANTO

Aihe on tullut mieleeni vuosi sitten, kun olin opiskeluihini liittyvässä asiakastyöharjoittelussa Kemin maahanmuuttajien sosiaalitoimistossa (Aikuisten osastolla). Siellä tapasin asiakkaita, jotka pelasivat rahapeliautomaateilla päivittäin ja sen takia heillä oli taloudellisia ongelmia. Silloin he pyysivät apua omalta sosiaaliohjaajalta. Sitten kun keväällä minulla oli työyhteisö- ja organisaatioharjoittelu (siis viimeisessä työharjoittelussa), Kemin kaupungin sosiaali- ja terveystalouden nuorten hajautetussa tukiasumisyksikössä, siellä tapasin nuoria jotka kärsivät rahapeliongelmaista ja myös he pyysivät apua sosiaaliohjaajalta. Työohjaajani kanssa varasimme heille aikoja A-klinikalle ja minäkin osallistuin heidän A-klinikan tapaamisiin. Halusin tutkia lisää tätä ilmiötä ja saada enemmän tietoa ja syventää näkemystäni ko. aiheesta.

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen ja lähestymistapani on narratiivinen. Tutkimusmetodinä on elämänkerrallis-narratiivinen haastattelu.

Rahapelaaminen ja siihen liittyvä jännitys ovat aina kiehtoneet ihmistä. Rahapeleihin liittyviä tarinoita tunnetaankin lähes kaikissa kulttuureissa. Suhtautuminen rahapelaamiseen on vaihdellut eri aikoina, eri kulttuureissa ja se on usein ollut kaksijakoista. Toisaalta rahapelaamisen on katsottu aiheuttavan vakaviakin yksilöllisiä ongelmia ja haittoja kuten riippuvuutta, velkaantumista ja jopa rikollisuutta. Toisaalta pelitoiminnasta saatavia tuottoja on pidetty myös tärkeinä tulonlähteinä. Suomessa rahapelaamista säätelevät useat lait ja asetukset. Rahapelejä voivat Suomessa toimeenpanna ja markkinoida vain rahapeliluvan saaneet toimijat Veikkaus Oy ja Raha-automaattiyhdistys jne. (Alho 2015, 9.)

Monille maahanmuuttajille suomalainen rahapelikulttuuri on hämmentävä, houkutteleva ja riskialtis. Joissain tapauksissa kulttuurierot tuovat lisää haasteita. Moni maahanmuuttaja tulee kulttuurista, jossa julkista rahapelaamista ei juurikaan ole tai se voi olla tabu aihealueena.

Asiakkaiden kulttuuri on minulle tuttu asia ja ymmärrän hyvin millaisista asuinym-
päristö- ja elämisoloista he ovat tulleet. Ymmärrän myös, että heidän kotimaas-
saan uhkapeli, alkoholi ja huumeiden käyttö on kielletty. Aiheena maahanmuut-
tajien rahapelaamiseen liittyvät ongelmat kiinnostavat minua myös ammatilli-
sessa mielessä, sillä haaveenani olisi työskennellä maahanmuuttajien kanssa ja
auttaa heitä, joilla on tämä ongelma.

Opinnäytetyölläni haluan edelleen tuoda esille ilmiön ajankohtaisuuden ja moni-
ulotteisuuden, sillä saatavilla olevan tiedon lisääntyminen, ilmiön tunnistaminen
ja tunnistaminen voivat auttaa myös muita alan ammattilaisia heidän työssään.

Rahapelaamiseen liittyvä käyttäytyminen voi luokitella pelaamisen tiheyden ja sii-
hen liittyvien ongelmien mukaan riskitason pelaamiseen, ongelmapelaamiseen
ja diagnostisesti määriteltävään rahapeliriippuvuuteen. Riskipelaamisella tarkoi-
tetaan runsasta rahapelaamista, joka ei aiheuta merkittäviä haittoja mutta joka
usein edeltää rahapeliongelman kehittymistä. Ongelmapelaamisella viitataan ra-
hapeliriippuvuutta lievempiin pelaamisesta aiheutuviin haittoihin, kuten fyysisiä,
psykkisiä terveysongelmia ja talousvaikeuksia. Riippuvuudesta puhutaan, kun
ongelma on vakava eikä pelaaja kykene kontrolloimaan rahapelaamistaan ja lai-
minlyö perustarpeitaan ja velvollisuuksiaan. (Alho 2015, 11-12.)

THL:n mukaan ulkomaalaistaustaisista nuorista 26 % ja suomalaistaustaisista
nuorista 7 % raportoi pelaavansa rahapelejä viikoittain. Rahapelaaminen erosi
selvästi niin vastaajan syntyperän kuin sukupuolen mukaan. Ulkomaalaistaustai-
sista pojista 39 % ja suomalaistaustaisista pojista 14 % raportoi pelaavansa ra-
hapelejä viikoittain, kun vastaavat osuudet tytöistä olivat 9 % ja 1 %. Tulosten
mukaan ulkomaalaistaustaiset nuoret pelaavat rahapelejä selvästi enemmän
kuin suomalaistaustaiset nuoret, ja pojat enemmän kuin tytöt. (Terveiden ja hy-
vinvoinnin laitos 2017)

Rahapelaamisen yleisyyden ja peliongelmien esiintyvyyden tarkastelu eri ryh-
mien näkökulmasta auttaa ymmärtämään rahapelaamisen tarjonnan, markki-
noinnin ja ongelmien yhteen kietoutumista. Peliyhtiöiden markkinoinnissa luo-
daan kuva rahapelaamisesta osana kaiken ikäisten ja eri elämäntilanteissa ole-
vien ihmisten arkea. (Alho 2015, 181.)

Maahanmuuttajien rahapelaamisen hoidossa on otettava huomioon sekä kulttuurilliset että sosiaaliset tekijät.

Kulttuurisidonnaiset arvot, normit, asenteet ja käytännöt vaikuttavat siihen, miten yksilö suhtautuu rahapeleihin. Jossain uskonnoissa rahapelaaminen on kielletty. (Alho 2015, 194.)

2 RAHAPELAAMINEN JA RAHAPELIT

2.1 Rahapelaaminen Suomessa

Rahapelejä voi Suomessa pelata hyvin monipuolisesti. Suomi eroaa rahapelien tarjonnaltaan muista EU-maista siinä, että meillä on sijoitettu raha-automaatteja pelisalien lisäksi esimerkiksi kauppoihin, kioskeihin, huoltoasemille, hotelleihin ja ravintoloihin. Tilanne on melko ainutlaatuinen, sillä Suomen lisäksi rahapeliautomaatteja löytyy yhtä laajalti ainoastaan Islannista. Noin puolet EU-maista on kielittänyt kokonaan rahapeliautomaatit muualla kuin kasinoissa, ja muualla maailmassa automaatit on sijoitettu usein erillisiin pelihalleihin. (Huotari 2009, 21.)

Suurin osa suomalaisista pelaa joskus rahapelejä. Kansainvälisestikin vertaillen suomalaiset ovat innokasta pelikansaa. Vuonna 2015 arvioitiin, että 80 prosenttia 15–74-vuotiaista suomalaisista on joskus pelannut rahapelejä. Viikoittain suomalaisista pelaa noin kolmannes. (Pajula 2018, 5.)

Rahapelit ovat Suomessa yleisiä. Rahapeleihin kuuluvat lisäksi myös raaputusarvat, arvontapelit, veikkauspelit, vedonlyönti, kasinopelit, lotto ja totopelit. Lain mukaan rahapelien pelaamisen ikäraja on 18 vuotta eli rahapelejä saa pelata vain täysi-ikäinen. Ikäraja suojaa lapsia ja nuoria pelaamisen haitoilta. Suurimmalle osalle ihmisistä rahapeleistä ei ole haittaa. Pelaaminen on silloin harrastus, joka rentouttaa tai tuo jännittävää vaihtelua arkeen. (Komu 2014, 3.)

Rahapelaamista on hyvin eriasteista. Suurimmalle osalle käyttäjistä rahapelit ovat harmitonta ja hyvin satunnaista vapaa-ajan toimintaa. Suomalainen pelaaminen on varsin keskittynyttä, sillä pääosa tuotoista tulee pieneltä pelaajaryhmältä: jopa kolmannes koko tuotoista on peräisin eniten pelaavien (noin 2 %) ryhmästä. (Heikkilä & Laine ja Salokoski 2009, 17.)

Huotarin mukaan tarjolla olevia rahapelejä pelataan Suomessa innokkaasti. Kolme ylivoimaisesti suosituinta rahapeliä Suomessa ovat Veikkauksen viikoittaiset arvontapelit, raaputusarpojen ostaminen ja raha-automaattien käyttö. Raha-

pelikulutus on kasvanut voimakkaasti 1990-luvulla ja yli kaksinkertaistunut vuosijaksolla 1990–2005. Suomalaiset myös kuluttavat rahapeleihin enemmän kuin muiden EU-maiden kansalaiset. Erityisesti nuoret miehet käyttävät rahaa pelaamiseen ylivoimaisesti eniten suhteessa tuloihinsa.

Huotari mainitsee, että Suomalaisten ongelmapelaajien tyypillisin peli on rahapeliautomaatti. Tyypillistä on myös se, että ongelmapelaajat pelaavat tavallisesti useita eri pelejä. Miesten peleihin käyttämä rahamäärä on suurempi kuin naisten. Ongelmapelaajien peleihin käyttämät rahasummat vaihtelevat suuresti, ja toisaalta niitä on myös vaikea arvioida, sillä pelaajat eivät aina kerro tarkkoja rahasummia. Ongelmapelaajat käyttävät kuukausittaisista nettotuloistaan rahapelaamiseen keskimäärin 32,5 %. Usein ongelmapelaajat toteavat pelaavansa rahat sitä mukaa kun rahaa tulee tai aina kun sitä on. (Huotari 2009, 22-24.)

2.2 Rahapelaamiseen houkuttelevia ajatuksia

Peluuri on listannut erilaisia ajatuksia ja muita tekijöitä, jotka houkuttelevat rahapelaajan: pelin ääreen jatkamaan pelaamista ja uudestaan pelaamaan.

Peluurin mukaan pelin ääreen houkuttelee mm. 1) kolikkojen kilahduksesta heittävä pelimuisto, 2) ajatus että tänään on onnenpäivä, 3) mainoksen tai pelin näkeminen houkuttelee, 4) näkeminen että joku ”täyttää” pelikonetta. ”Kone on täytetty ja valmis tyhjennettäväksi, 5) näkeminen että joku on voittanut koneesta. ”Nyt kone antaa voittoja.”, 6) tylsyys tai yksinäisyys, johon pelaaminen on ratkaisu, 7) pelaamismielentila (suru, ilo, stressi, väsymys ym.), 8) ajatus että on pakko päästä pelaamaan, 9) ajatus että pelaaminen on ratkaisu rahanpuutteeseen. (Peluuri Poliklinikka)

Osalle pelaajista rahapelaaminen aiheuttaa ongelmia. Ongelmat voivat vaikuttaa myös pelaajien läheisiin. Rahapeliongelmaa ei ole helppo tunnistaa, sillä ongelma ei näy ulospäin ja se saattaa jäädä jonkin toisen ongelman varjoon. Usein pelaajan on myös vaikea itse havaita ongelmaa tai ottaa sitä puheeksi.

Rahapelaamisesta puhuminen ja ongelman tunnistaminen on tärkeää. Pahimmillaan ongelmallinen rahapelaaminen aiheuttaa vakavia psyykkisiä, fyysisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja. Ongelmiin liittyy usein voimakasta häpeää, perhe- ja ihmissuhdeongelmia, velkaantumista ja psyykkistä oireilua, kuten ahdistusta,

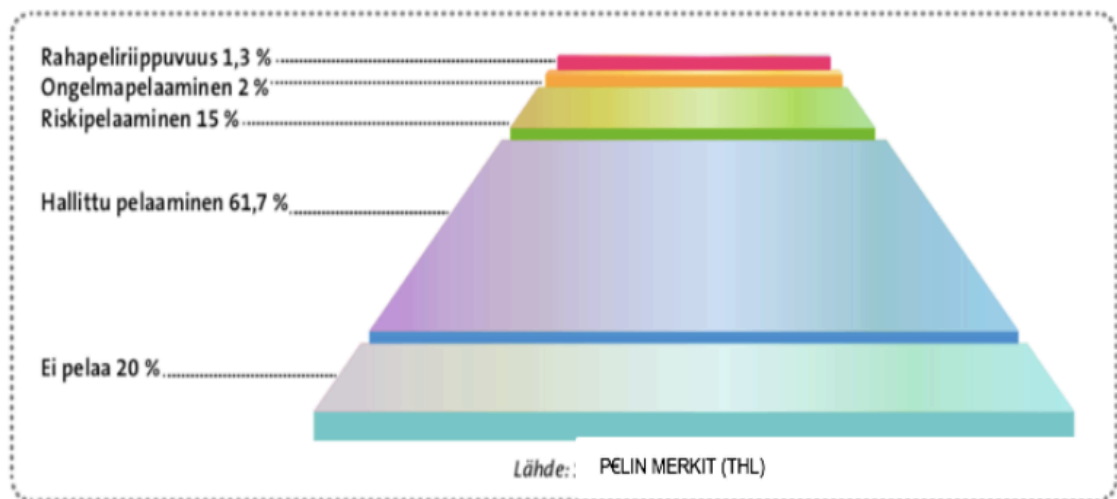
masennusta ja syyllisyyttä, äärimmillään jopa itsetuhoisuutta. Pelaaja saattaa kärsiä myös fyysisistä vieroitusoireista. (Pajula 2018, 3.)

Aikaisemmin rahapelaamista pidettiin paheellisena toimintana, joka tuli sallia vain ihmisten pelihimon kanavoimiseksi ja jonka sallimisen yksinomaisena tarkoituksena oli kerätä varoja yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Sitten rahapelaamisesta on tullut yleisemmin hyväksyttyä, ja luvallisten rahapelien pelaamisesta on tullut useimmissa maissa osa elämänmuotoa. Viihde- ja rahapelaamisen välinen raja on hämärtynyt ja pelaamisesta yleensä on tullut maailmanlaajuisesti merkittävää liiketoimintaa, jossa menestyvät pelaajat saavat mammonaa, mainetta ja julkkisuutta. Etenkin nuoret käyttävät merkittävän osan ajastaan ja varoistaan erilaisiin peleihin ja he ovat tottuneet pelaamiseen osana arkea. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009,13.)

Rahapeliongelma on taustaltaan monimuotoinen ilmiö, jolle ei ole voitu osoittaa mitään yhtä taustamekanismia tai syytä. Rahapeliongelma liittyy kuitenkin keskeisesti ainakin kahteen hermostolliseen prosessiin. Toinen näistä liittyy rahapelaamisen palkitsevuuteen ja toinen päätöksentekoon.

Rahapeliongelman näkökulmasta palkkiojärjestelmän ja päätöksenteon heikkouksien tunnistaminen voi auttaa pyrkimyksissä tietoisesti muuttaa käyttäytymistään. (Peluuri Peliklinikka)

Tarkkoja rajoja ongelmattoman pelaamisen, riskipelaamisen, ongelmapelaamisen ja peliriippuvuuden välille on vaikea vetää. Peliriippuvuus sijoittuu jaotteluissa toiminnallisiin riippuvuuksiin. Toiminnallisissa riippuvuuksissa henkilö kokee voimakasta halua tai pakonomaista tarvetta aineen sijaan johonkin toimintaan, kuten raha- tai tietokonepelaamiseen tai vaikkapa ostamiseen. Suurimmalle osalle pelaajista rahapelaaminen ei aiheuta haittoja. Heidän osaltaan voidaan puhua kohutuupelaamisesta tai vastuullisesta pelaamisesta. Ongelmallinen pelaaminen voidaan jakaa kahteen tasoon. Tasolla kaksi pelaaminen aiheuttaa ajoittaisia ongelmia haitat tai negatiiviset seuraukset ovat määrältään tai laadultaan vähäisempiä kuin tasolla kolme, jolla voidaan puhua jo vakavista ongelmista. Tasojen välillä liikutaan molempiin suuntiin. (Huotari 2009, 25.)

Kuva 1. Rahapelaaminen ja rahapeliongelma suomalaisessa aikuisväestössä

2.2.1 Hallittu pelaaminen

Hallittu pelaamisella pelaajia ei aiheudu minkäänlaisia ongelmia. Yleensä näiden pelaaminen on satunnaista tai vähäistä eikä siitä aiheudu haittoja pelaajalle itselleen eikä hänen lähiympäristölleen. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009, 18.)

2.2.2 Riskipelaaminen

Riskipelaamista voidaan luonnehtia rahapelien pelaamiseksi, joka on runsasta ja/ tai jossa esiintyy ongelmapelaamisen riskitekijöitä. Riskipelaamisella viitataan pelaamiseen, johon sisältyy keskimääräistä suurempi riski aiheuttaa myöhemmin ongelmia tai haittoja. Tässä suhteessa riskipelaamista voidaan pitää ongelma- ja haittapelaamista edeltävänä vaiheena. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009, 18.)

2.2.3 Ongelmapelaaminen

Ongelmapelaaminen on syytä erottaa peliriippuvuudesta ja pelihimosta. Ongelmapelaaminen on suhteellisen neutraali ja käyttökelpoinen sateenvarjokäsite. Ongelmallinen pelaaminen on ilmaisu sellaiselle haitalliselle pelaamiselle, jonka ongelmallisuuden astetta ei ole tarkemmin määritelty.

Ongelmapelaaminen ilmenee liiallisena pelaamisena, joka vaikuttaa kielteisesti henkilön muihin elämänalueisiin kuten hänen psyykkiseen tai fyysiseen terveyteensä, suoriutumiseensa koulussa tai työelämässä, talouteensa ja/tai ihmisuhteisiinsa. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009, 18.)

2.2.4 Pelihimo ja -riippuvuus

Heikkilä ym. mukaan peliriippuvuudella ja pelihimolla tarkoitetaan yleensä ICD (kansainvälinen tautiluokitusjärjestelmä, jonka WHO on kehittänyt)- ja DSM (yhdyksvaltalainen mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden diagnoosijärjestelmä) -tautiluokitusten kriteerit täyttävää rahapelaamista. Pelihimo eli peliriippuvuus on niin sanottu toiminnallinen riippuvuus. Pelaamiseen kohdistuvassa riippuvuudessa ei ole mukana kemiallista ainetta, vaan stimulanttina toimivat muut tekijät, kuten pelin jännitys ja huuma sekä voiton tavoittelu. Rahapeliriippuvuuteen ei ole olemassa yhtä selkeää syytä, vaan ongelmien syntyyn vaikuttavat useat eri asiat ja usein niiden yhteisvaikutus. Näitä ovat geneettinen perimä, yksilölliset ja psyykkiset olosuhteet elämäntilanteiden eri vaiheissa sekä sosiaalinen ympäristö ja tarjolla olevien pelipalveluiden rakenteellinen luonne.

Yhteiskunta voi vaikuttaa kahteen jälkimmäiseen tekijään. Riippuvuus sinänsä on hyvin normaali ilmiö. Ongelmalliseksi se muodostuu siinä vaiheessa, jos siitä aiheutuu psyykkisiä, fyysisiä, sosiaalisia tai taloudellisia ongelmia. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009, 19.)

2.3 Rahapelaamiseen liittyvien mielihyvämekanismien neurobiologia

Rahapeliongelmassa on nähtävissä päihteiden ongelmakäytölle ominaisia piirteitä, kuten pakonomainen halu pelata ja vaikeus pidättäytyä pelaamasta. Rahapeliongelman hermostollista taustaa on siten tutkittu myös samoista lähtökohdista kuin päihderiippuvuudenkin perustaa. Rahapeliongelman ja päihteiden ongelmakäytön samankaltaisuudesta kertoo myös rahapeliongelmaasta kärsivien monihäiriöisyys: (monihäiriöisyydellä tarkoitetaan sitä, että henkilöllä voi olla yhtä aikaa useita riippuvuuksia ja ongelmia, kuten alkoholiriippuvuus, huumeiden

käyttö, syömishäiriöt ja nikotiiniriippuvuus) huomattavalla osalla rahapeliongelmaisista on myös päihdeongelma. (Alho 2015, 51.)

2.4 Rahapelaamiseen haitat

Rahapelihaitoilla tarkoitetaan erilaisia ja eriasteisia kielteisiä seurauksia, joita rahapeliongelma aiheuttaa. Niitä ovat esimerkiksi liiallisesta rahapelaamisesta joutuvat taloudelliset vaikeudet ja terveyteen liittyvät ongelmat. Rahapelihaitat voivat kohdistua paitsi pelaajaan myös hänen perheeseensä, sosiaaliseen verkostoonsa ja yhteiskuntaan. (Alho 2015, 10.)

Pelaaja ei yleensä pysty korvaamaan aiheuttamia haittoja, vaan ne jäävät läheisten ja yhteiskunnan korjattavaksi. Taloudelliset ongelmat kärjistyvät siksi, että tietyllä pelityylillä taloudellisen kantokykynsä ja taitonsa ylittävät pelaajat saavat aluksi helposti rahaa.

Haittoja tulee myös arvioida moninaisesti terveydellisestä, sosiaalisesta sekä taloudellisesta näkökulmasta. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009, 21-23.)

2.4.1 Terveyshaitat

Heikkilän ym. mukaan ongelmapelaajien niin fyysinen kuin ennen kaikkea psyykinen terveys heikkenee laaja-alaisesti. Sekä aikuiset että nuoret pelaajat menettävät usein itsensä hallinnan ja laiminlyövät velvollisuuksiaan. Ennen kaikkea rahapelaaminen muuttaa yksilön tavallista tapaa toimia. Pelaamisesta aiheutuneet huolet saattavat heijastua psyykkisinä vaikeuksina, itsesyytöksinä, häpeänä ja ahdistuksena sekä itsetuhoisena käyttäytymisenä. Peliriippuvuuteen on yhdistetty myös alhaisempi itsetunto sekä masennus. Lisäksi pelaamiseen voidaan paeta mielenterveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia. Hallitsemattomassa pelaamisessa voi esiintyä dissosiaatiota, jolle tavanomaista on tunne, että joku muu kontrolloi omaa toimintaa, itse ei kykene hallitsemaan sitä sekä ajan katoamisen tunne. Voimakkaimmat kokemukset ovat esiintyneet elektronisten pelien parissa sekä pelisalissa, joissa normaalit realiteetit häviävät ympäriltä ja immersio peliin on suuri. Siksi on ensiarvoisen tärkeää seurata mainitunlaisten pelien pelaajia ja

kehittää peleihin tauotusta ja muita todellisuuteen palauttajia. Näin pelaaja pystyi ohjaamaan toimintaansa huolellisemmin ja rationaalisemmin.

Yhteiskunnan näkökulmasta suurimmat haitat ovat epäsuorat kustannukset pelaajan ongelmien hoitamisesta sosiaali- ja terveystoimessa. Näitä ovat muun muassa hoidon, pelaamisen seurannan sekä tutkimisen kustannukset. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009, 24-25.)

2.4.2 Sosiaaliset haitat

Ongelmapelaaminen heijastuu myös ihmissuhteiden hoitamiseen, niiden kaventumiseen, ristiriitoihin ajasta ja rahasta sekä esimerkiksi kasvatusvelvollisuuksien laiminlyönteihin. Pelaamisella on suuri merkitys lähipiirille, jolle se aiheuttaa monenlaisia terveydellisiä, sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia. Ongelmapelaaminen vaikuttaa merkittävästi myös perheiden hyvinvointiin, parisuhteeseen sekä ystävyys-suhteisiin. Peliriippuvaisen vanhemman suhteet omiin lapsiinsa kärsivät. Toisaalta rahapelaaminen vaikuttaa lapseen myös siten, että vanhemmat usein rohkaisevat lapsiaan rahapelaamisen pariin. Peliriippuvuuden riski kasvaa, jos perheessä tai suvussa on ongelmapelaajia. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009, 25.)

2.4.3 Taloudelliset haitat

Pelaaminen aiheuttaa taloudellisia ongelmia, jos yksilö pelaa enemmän kuin mihin hänellä olisi varaa. Kun pelaamiseen ei olisi enää varaa, mutta sitä jatketaan siitä huolimatta, seuraa ongelmia, joista keskeisiä ovat taloudellisten velvollisuuksien laiminlyönti, hallitsematon rahan käyttö pelaamiseen sekä velkaantuminen.

Merkittäviä kustannuksia aiheuttaa myös rahapeleistä johtuvien rikosten tutkinta, käsittely tuomioistuimissa ja tuomioiden täytäntöönpano. Rahapeleihin sinänsä voi liittyä hyvin monen tyyppistä rikollisuutta. Erityisesti sähköisissä etäpeleissä pelinjärjestäjä voi huijata pelaajia manipuloimalla peliohjelmistoja antamaan ennakolta määrättyjä tuloksia tai soveltamalla eri sääntöjä eri pelaajiin. Pelinjärjestäjän asiamiehet voivat syyllistyä taloudellisiin rikoksiin pelinjärjestäjiä kohtaan.

Vedonlyöjät voivat järjestellä sopupelejä vedonlyönnin kohteista. Sekä pelaajat että valvonnan ulottumissa olevat pelinjärjestäjät voivat pestä rahaa rahapelien avulla. Suomessa ei kuitenkaan tiettävästi ole raportoitu oikeustapauksia, joissa laillisten rahapelien pelaaja olisi tuomittu rahanpesusta. (Heikkilä & Laine & Salokoski 2009, 25-26.)

3 MAAHANMUUTTAJIEN RAHAPELAAMINEN

3.1 Maahanmuuttajien määrä Suomessa

Alkuperäinen kulttuuri saattaa siis vaikuttaa siihen, että maahanmuuttaja jatkaa rahapelaamista myös uudessa kotimaassaan.

Maahanmuuttajien terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavat monet tekijät kuten lähtömaa, maahanmuuttoikä, maahanmuuton syy ja maassaoloaika.

Suomessa maahanmuuttoon havahduttiin 1990-luvun alussa, kun maahan saapui turvapaikanhakijoita, inkerinsuomalaisia ja etniseltään taustaltaan suomalaisia paluumuuttajia. Ensimmäiset pakolaiset saapuivat kuitenkin jo 1970-luvulla Chilestä ja 1980-luvulla Vietnamista. Suomeen suuntaava maahanmuutto riippuu paljolti erilaisten sota- ja konfliktialueiden tilanteesta, lähtömaiden taloudellisesta ja poliittisesta vakaudesta sekä erilaisten vähemmistöjen asemasta kotimaassa. Lisäksi maastamuuttoon voivat vaikuttaa perhesiteet sekä ihmisten tarve koulutautua ja löytää töitä. Euroopan unionin liittymisen myötä liikkuvuus eri jäsenmaiden välillä on lisääntynyt, mutta myös matkailun kehittyminen on lisännyt liikkuvuutta koko maailmassa. Nykyään Suomessa asuu eniten venäläis- ja virolaistaustaisia maahanmuuttajia. (Järvinen- Tassopoulos 2014.)

Vuonna 2017 Suomen väestöstä ulkomaalaistaustaisia oli 385 000 eli 6,9 prosenttia koko väestöstä. Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan terveyserot eri maahanmuuttajaryhmien välillä voivat olla suuria.

Väestöliiton mukaan tilastoissa ja tutkimuksissa maahanmuuttajalla tarkoitetaan yleensä sellaista Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Maahanmuuttajalla voidaan joskus viitata myös sellaiseen henkilöön, joka on syntynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen.

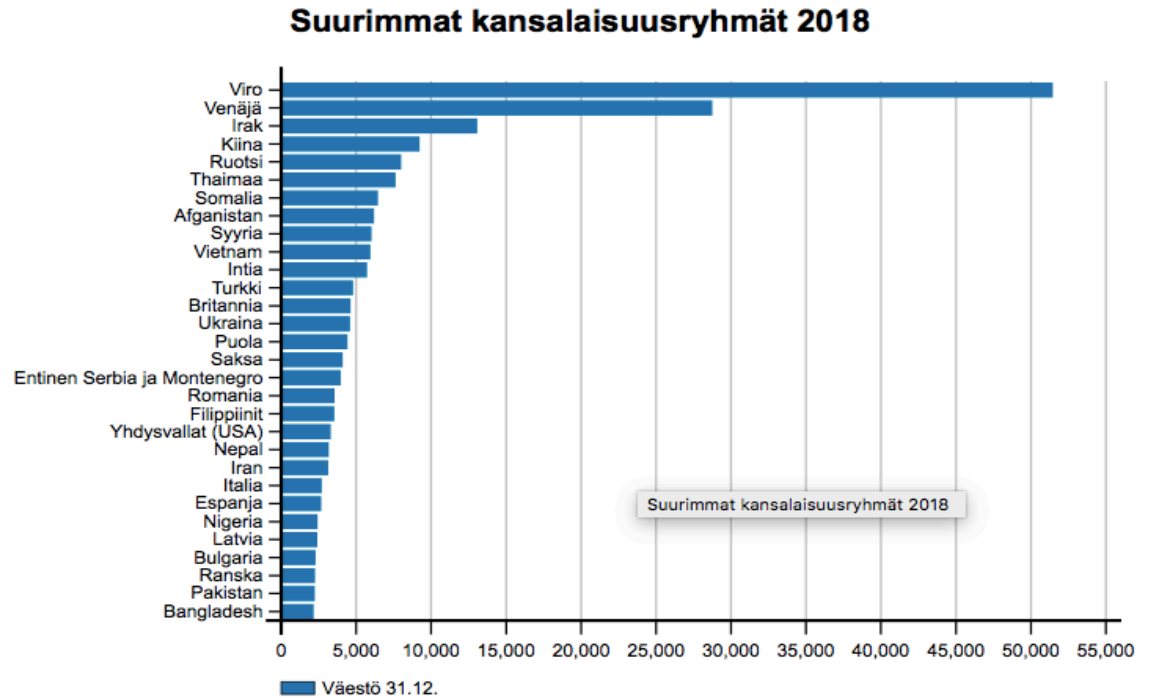
Väestöliitto myös määrittelee, että turvapaikanhakija on henkilö, joka on kotimaassaan joutunut vainon kohteeksi ja joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toisesta maasta. Pakolainen on YK:n pakolaissopimuksen mukaan henkilö, jolla on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan. Sota,

luonnonkatastrofi tai köyhyys ei ole sopimuksen määritelmän mukaisesti pakolaisuuden syy. Suomessa kutsutaan pakolaisiksi myös niitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitäärisistä syistä. Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n myöntämä pakolaisen asema ja joka kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön. (Väestöliito)

Vuoden 2017 lopussa Suomessa asui lähes 180 eri ulkomaan kansalaisuusryhmää, joista ylivoimaisesti suurin ryhmä olivat Viron kansalaiset. Toiseksi eniten Suomessa asuu Venäjän kansalaisia ja kolmanneksi eniten Irakin kansalaisia. Seuraavana kansalaisuustilastossa ovat kiinalaiset, ruotsalaiset, thaimaalaiset, somalialaiset ja afgaanilaiset. Muiden ryhmien määrät jäävät alle kuuden tuhanen. (Tilastokeskus)

Maahanmuuttajien sopeutuminen uuteen kotimaahan on monien tekijöiden summa. Maahanmuuttajat eivät muodosta homogeenistä ryhmää: samalta maantieteelliseltä alueelta tulevien henkilöiden välillä voi olla suuriakin eroja, jotka liittyvät äidinkieleen, kielitaitoon, koulutukseen, yhteiskunnalliseen asemaan, uskontoon tai poliittiseen vakaumukseen, tulotasoon sekä maastamuuton ja uudessa kotimaassa oleskelun syihin. (Järvinen- Tassopoulos 2014.)

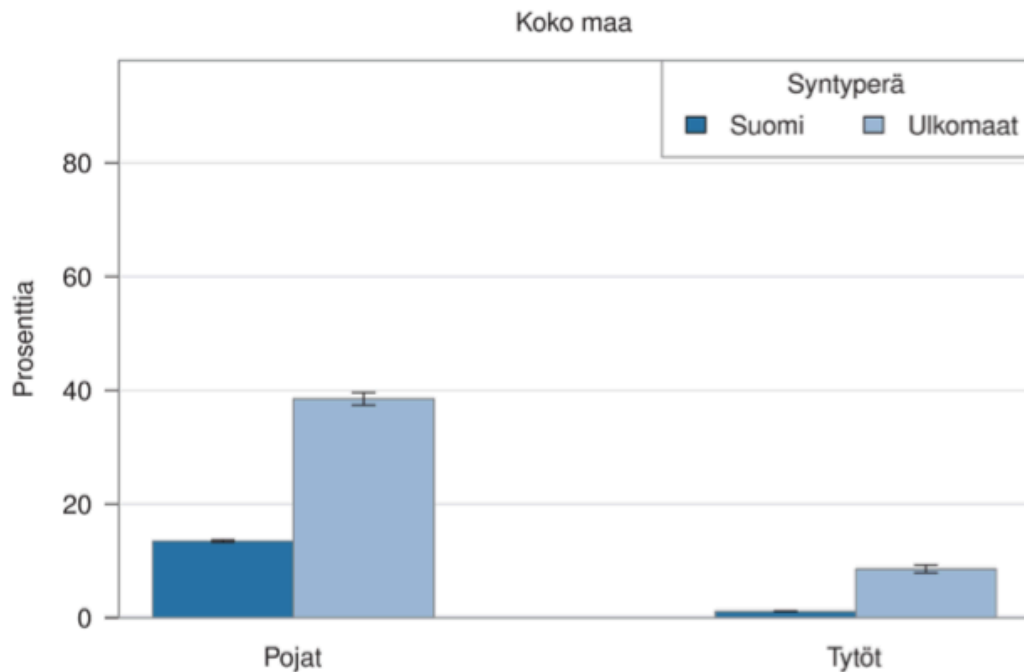
Kotoutumisen seurannassa tarvitaan ulkomaalaistaustaisten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita. Ne tukevat myös terveys- ja hyvinvointipalveluiden suunnittelua ja kohdentamista. Suomen ulkomaalaisväestö on moninainen, ja terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä sekä palvelutarpeissa on alueellisia eroja. Päätöksenteon tueksi tarvitaan tietoa sekä väestö-ryhmittäin että aluetasolla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017)

Tilastokeskus / Väestö rakenne

Kuva 2. lähde : Tilastokeskus

THL:n mukaan (2017) ulkomaalaistaustaisista nuorista 26 % ja suomalaistaustaisista nuorista 7 % raportoi pelaavansa rahapelejä viikoittain. Rahapelaaminen erosi selvästi niin vastaajan syntyperän kuin sukupuolen mukaan. Ulkomaalaistaustaisista pojista 39 % ja suomalaistaustaisista pojista 14 % raportoi pelaavansa rahapelejä viikoittain, kun vastaavat osuudet tytöistä olivat 9 % ja 1 %. Tulosten mukaan ulkomaalaistaustaiset nuoret pelaavat rahapelejä selvästi enemmän kuin suomalaistaustaiset nuoret, ja pojat enemmän kuin tytöt. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017)

Kuva 3. Rahapelejä viikoittain pelaavien nuorten osuus syntyperän ja sukupuolen mukaan
lähde thl.fi

3.2 Islamin uskonnon kantoja rahapelaamiseen

Kaikkien minun haasteltavien uskonto on Islam ja sen takia haluaisin mainita heidän uskonnon kantoja rahapelaamiseen.

Islamin laissa teot luokitellaan viiteen luokkaan: 1) velvollisuuksiin, joiden laiminlyönti on synti, 2) suositeltaviin, joiden laiminlyönnistä ei rangaista, 3) neutraaleihin, 4) moitittaviin, joiden välttämistä suositellaan, mutta jotka eivät ole rangaistavia, sekä 5) kiellettyihin, jotka ovat Jumalaa vastaan tehtyjä syntejä ja siksi rangaistavia. Neljä ensimmäistä luokkaa ovat siis sallittuja, ja vain viimeinen kielletty (Haram).

Kiellettyjä asioita on paljon erilaisia mm. uhkapelit, varastaminen, valehtelu, pannalettu, petos ja huijaus sekä ennustaminen ja taikuus. Myös koronkiskonta on Koraanin kieltämä asia. (uskonnot Suomessa.fi)

Islam sanoo, että rahapelit (uhkapelit) ovat pääasiassa ihmisille syntinen toiminta. Siksi on viisasta jättää pelaaminen huomiotta niiden tarpeiden täyttämiseksi.

Koraanissa on suoraan mainittu, että uhkapelit ovat kiellettyjä. Koraanissa jumala antaa oman viestin Mohammedille, että ”He kysyvät sinulta (profeetta Mohammedilta), onko viini ja uhkapeli sallittua. Sano: «Molempiin sisältyy suuri synti, vaikkakin niistä on joitakin etuja ihmisille; kuitenkin on synti suurempi kuin hyöty.» Vielä he kysyvät, mitä heidän on lahjoitettava pois. Sano: «Se, mitä teillä on liikaa». Niin selittää Jumala tunnusmerkit teille. jotta osaisitte miettiä”. (Pyhä Koraani, Suura 2. AL-BAKARAA , osa 2: 219.)

Ja myöskin Al-maidän suurassa on sanottu; ”te, jotka uskotte! Päihdyttävät juomat ja uhkapelit ja (uhripalvelus) pystytettyjen kivien edessä sekä nuolilla arpoaminen ovat pelkkää riettautta, paholaisen aikaansaamaa; karttakaa kaikkea tätä, jotta olisitte onnelliset”. (Pyhä Koraani, Suura 5. Al-MAAIDÄ, osa 6-7: 90.)

3.3 Maahanmuuttajien pelaamisen altistavat tekijät ja muut ongelmat

Rahapelit voivat vetää puoleensa erityisesti silloin, kun maahanmuuttajalla on vaikeuksia sopeutua uuteen kotimaahansa, hän kokee itsensä yksinäiseksi ja turvattomaksi. Hän jää työttömäksi tai hän on taloudellisesti riippuvainen puolison tuloista tai sosiaaliturvasta. Rahapelaaminen saattaa myös muuttua keinoksi paeta ikävää arkea ja pettymyksiä uudessa kotimaassa.

Maahanmuuttaja saattaa toivoa parantavansa rahapeleistä tulleiden voittojen avulla taloudellista tilannettaan tai sosiaalista asemaansa uudessa kotimaassaan. Rahapelaamisen avulla saatetaan pyrkiä myös tukemaan taloudellisesti entiseen kotimaahan (tai muuhun asuinmaahan) jääneitä perheenjäseniä ja sukulaisia. (Alho 2015, 180.)

Maahanmuuttajalla voi olla myös erilaisia jo olemassa olevia ongelmia, jotka haittaavat hänen sopeutumistaan. Hän saattaa kärsiä esim. syrjinnästä ja rasismista, taloudellisista ongelmista, terveys- ja mielenterveysongelmista. Pelaamalla rahapelejä maahanmuuttaja voi pyrkiä myös unohtamaan entisen kotimaan traumaattiset tapahtumat ja sopeutumiseen liittyvän stressin. (Alho 2015, 195.)

Koska käsitykset rahapelaamisesta ja siitä johtuvista haitoista ovat erilaisia eri kulttuureissa, avun hakeminen rahapeliongelmaan voi uudessa kotimaassa tuntua haastavalta. Rahapeliriippuvuuden pitäminen mielenterveysongelmana voi lisätä häpeän tunnetta ja leimaantumisen pelkoa muiden maahanmuuttajien parissa. Rahapelaamisen paheksunta omassa yhteisössä voi johtaa siihen, että maahanmuuttaja hakee apua fyysisiin oireisiinsa muttei rahapeliongelmaansa. Velkaantuminen rahapelien takia voi lisätä maahanmuuttajan stressiä varsinkin silloin, kun hänen tulisi turvata taloudellisesti entiseen kotimaahan jääneen perheensä elämä. Rahapeliongelmat voivat myös johtaa päihteiden käyttöön ja lähi-suhdeväkivaltaan perheessä. (Alho 2015, 196.)

Maahanmuuttajien parissa työskentelevien ammattilaisten tulisi selvittää asiakkaan lähtömaa, kielitaito, oleskelun perusteet sekä asiakkaalle tutut kulttuuriset ja sosiaaliset käytännöt. Tulkin, perheenjäsenen tai muun uskotun etnisen tai uskonnollisen yhteisön edustajan on hyvä olla tukena, kun keskustellaan rahapeliongelma- ja siihen tarjolla olevista tuki- ja hoitopalveluista.

Etnisten yhteisöjen kanssa olisi hyvää käydä vuoropuhelua rahapelaamisesta ja rahapelien tarjonnan vaikutuksia yhteisön jäseniin. Vuoropuhelu voisi auttaa löytämään sopivia rahapeliongelman ehkäisykeinoja maahanmuuttajayhteisössä sekä vähentämään rahapeliongelmaan liittyvää salailua, leimaantumisen pelkoa. Rahapeliongelma- ja kärsivät maahanmuuttajat saattavat hakea apua ensisijaisesti etnisestä tai uskonnollisesta yhteisöstään, joten on tärkeää lisätä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tunnettavuutta näissä yhteisöissä verkostoitumalla etnisten yhteisöjen virallisten edustajien, monikulttuurisuutta ajavien järjestöjen sekä uskonnollisten yhteisöjen johtajien kanssa. (Alho 2015, 196.)

4 OPINNÄYTETYÖN METODOLOGIAA

4.1 Opinnäytetyön tutkimusote

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, kuinka maahanmuuttaja itse kokee rahapelaamisen ja mitä seurauksia siitä on heille ollut.

Valitsin opinnäytetyöhöni kvalitatiivisen (laadullisen) tutkimusotteen. Kvalitatiivisten menetelmien käyttäminen tutkimuksessa on lisääntynyt eri tieteenaloilla huomattavasti. Se sisältää lukuisia suuntauksia, tiedonhankinta- ja analyysimenetelmiä ja tapoja tulkita aineistoja. Oma tutkimusreitti muodostuu monien valintojen perusteella. Yhtä oikeaa tapaa tehdä laadullista tutkimusta ei ole. Kuten tutkimus yleensäkin, myös laadullinen tutkimus on aina omanlaisensa versio tutkittavasta ilmiöstä, ja vaihtoehtoja etenemiseen on runsaasti. (Tampereen yliopiston tietoaarkisto)

Kanasen (2017) mukaan laadullisen tutkimuksen ominaisuuksia ovat muun muassa: tutkimus tapahtuu aidossa ympäristössään, aineisto kerätään asianomaisilta tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa, tutkija on aineiston kerääjä. Tutkimusaineisto on monilähteistä: tekstiä, kuvia, haastatteluja jne. Myöskin aineiston analyysi on käytännöstä teoriaa, palautuvaa ja vuorovaikutteista, huomio on tutkittavien näkökulmassa, merkityksissä ja näkemyksissä. Tavoitteena on kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2017, 34.)

4.2 Narratiivinen analyysi

Narratiivinen analyysi on laadullinen menetelmä. Narratiivisen analyysin aineistot ovat kertomuksia tai kertomuksen kaltaisia rakenteita. Erilaisia kertomuksia ovat esimerkiksi päiväkirjat, elämäkerrat, keskustelut ja haastattelut. Narratiivisessa analyysissä mielenkiinnon kohteena ovat erityisesti yksilöiden kertomukset. Näiden kertomusten avulla pyritään luomaan uusi yleistetty kertomus jolla voidaan hahmottaa tutkittavaa kohdetta tai ilmiötä. (Tampereen yliopiston tietoaarkisto)

Olen käyttänyt narratiiviset tarkastelutapa nimenomaan sen takia, että rahapeleihin riippuvaiseksi jääneet ihmiset osaavat parhaiten kertoa, että miksi ovat kyseen toimintaan jääneet ”koukkuun”. Haastattelemani maahanmuuttajat ovat itse oman elämänsä asiantuntijoita ja tätä kautta pystyvät kertomaan sellaisia piirteitä, jotka ovat vielä tuntemattomia aihealueita. Narratiivit eli kerronnalliset, kertomukselliset tai tarinalliset aineistot voivat olla henkilökohtaisia tai julkisia, lyhyitä tai pitkiä. Vaativimmassa merkityksessä narratiivilta edellytetään kertomuksellisia piirteitä eli esimerkiksi tietyn, ainakin ajallisesti loogisen rakenteen noudattamista. Tarinaa eli kuvausta jostakin tapahtumasta tai tapahtumasarjasta pitää koossa juoni, jolla on alku, keskikohta ja loppu. Väljemmän määrittelyn mukaan narratiiveiksi voidaan puolestaan ymmärtää kaikki edes jossain määrin kerrontaan perustuvat aineistot, joiden analysoiminen edellyttää tulkintaa. Toisin kuin numeerista tai lyhytvastausaineistoa (lyhyet sanalliset vastaukset), narratiivista aineistoa ei ole mielekästä esittää esimerkiksi luettelona. (Heikkinen 2006, 121-122.)

Narratiivisuutta voidaan hyödyntää myös haastatteluiden tekemisessä. Tällöin puhutaan narratiivisesta haastattelusta, jota käytetään mm. elämäkerrallisten tutkimusten tekemisessä. Narratiivisuutta voidaan lisäksi ajatella laajemmin konstruktivistisena tutkimusotteena ja käytännöllisenä työvälineenä. Narratiivisuudella on siis monia ulottuvuuksia. Narratiivien analyysi sallii useampia lähestymisiä ja analyysitapoja kuin narratiivinen analyysi, jossa tosin siinäkin on erilaisia analyysivaihtoehtoja, kuten vaikkapa juonirakenteen tarkastelu tai tyyppittelyn kaltainen tarinatyyppien muodostaminen. Narratiivisuudessa on paljon diskursiivisesta analyysistä tuttuja elementtejä ja joiltakin osin nämä metodiset tarkastelutavat menevätkin päällekkäin; joissakin tutkimuksissa voidaankin soveltaa niin kutsuttua narratiivis-diskursiivista analyysiä.

Narratiiviset tarkastelutavat soveltuvat esimerkiksi tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita yksilöiden vapaasti kertomista asioista, tarinoista omasta elämästään. Tutkimuksen keinoin voidaan esimerkiksi tarkastella, miten henkilökohtaiset tarinat suhteutuvat kulttuurisiin kertomuksiin; millaisia kulttuurisia elementtejä tarinoihin sisältyy ja miten kulttuuriset konventiot vaikuttavat kertomusten muodostamiseen. Tarinoissa tehdään selontekoja, puolustaudutaan, otetaan kantaa, kri-

tisoidaan, tehdään asioita ymmärrettäväksi ja asemoidaan itseä ja muita. Tarinoissa työstetään mm. selviytymistä elämänmuutoksissa. (Tampereen yliopiston tietoaarkisto)

Tarkoituksena on tuoda opinnäytetyöhöni pelaajien kokemuksia rahapelaamisesta ja analysoida heidän kertomuksiaan valitsemani teoreettisen viitekehyksen kautta.

4.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Pohjalan mukaan tutkimusetiikka laajana käsitteenä on periaate, joka läpäisee koko tutkimusprosessin ja on mukana jokaisessa tutkijan tekemässä valinnassa. Sosiaalitieteessä esiintyy usein eettisiä pohdintoja siitä, että mitä aihetta saa, voi tai pitää tutkia.

Pohjola mainitsee että, yhteiskuntatutkimuksessa korostuvat ihmisarvon kunnioittaminen ja sosiaalinen vastuu. Ne merkitsevät tutkimuksen valintoja ihmisen näkökulmasta. Tutkimuksessa on keskeistä huolehtia siinä mukana olevien henkilöiden loukkaamattomuudesta ja heidän kunnioittamisestaan arvokkaina ihmisinä. Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa pitää huomioida monimutkaisia ilmiöitä, joihin liittyy kulttuurisia, oikeudellisia ja taloudellisia ilmiöitä. Tämä monimutkaisuus tarkoittaa sitä, että yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen on koskettava ”moraalista koskemattomuutta” sen varmistamiseksi, että tutkimusprosessi ja havainnot ovat ”luotettavia ja päteviä”. (Pohjola ym. 2007, 12-18 & 28-29.)

Huomasin kuitenkin opinnäytetyön tekemisen aikana, että ammatilliset arvot ja etiikka on aina pidettävä tärkeänä.

Annoin haastateltaville aluksi tietoja tutkimuksestani ja pyysin heiltä luvan osallistumiseen. Selitin heille yhdessä tapaamisessa myös, että mikä on minun opinnäytetyöni aihe ja miten se voi olla hyödyllinen tulevaisuudessa jollekin. Samoin varmistin heille selittämällä, että roolini on vain opiskelijana ja heidän osallistumisensa työssäni on täysin vapaaehtoista.

Olen myös pyytänyt luvan heiltä, että voin nauhoittaa haastattelut. Olen selittänyt haastateltaville, ”että haastattelun aikana haluaisin keskittyä kysymyksiin ja heidän vastauksiinsa ja ehkä en ehdi kirjoittaa kaikkia heidän vastauksia ja työn jälkeen tuhoan nauhoitetut äänitteet”. Näin olen saanut luvan haastatteluun ja myös nauhoittaa haastattelut. Olen myös kertonut heille, että en mainitse heitä nimeltä työssäni.

Alasuutarin mukaan, kun laadullisessa aineistossa kiinnitetään huomio kulttuuriin jäsenyyksiin, siinä ei olla huolissaan siitä, miten luotettavia aineistosta saavat, esimerkiksi haastateltavan antamat tiedot ovat. Sen sijaan kulttuuristen jäsenyyksien tutkiminen on yksi tapa analysoida sitä, miten henkilö tai analysoitava teksti kertoo tarinaansa, olipa se sitten totta, rehellistä puhetta, tai keksittyä tarinaa. Kulttuuristen jäsenyyksien tai erottelujärjestelmien analyysissä on kyse siitä, että eritellään, millaisia erontekoja ja luokituksia teksti sisältää eli miten se jäsentää maailmaa. (Alasuutari 1993, 84.)

Haastateltavista neljä on pelaajaa ja yksi on pelaajan perheenjäsenen. Kysyin, miten he näkivät rahapelit ennen kuin he alkoivat pelata ja sen jälkeen. Kaikki haastattelukysymykset olivat selkeitä ja esitin ne heidän äidinkielellään. Siksi he olivat myös vapaita keskustelemaan avoimesti asioista, joita olivat heille erittäin tärkeitä.

5 HAASTATTELUN NARRATIIVINEN ANALYYSI

5.1 Haastateltavien tausta

Haastattelukysymykset olivat puolistrukturoituja. Koska haluisin, että haastateltavat olisivat myös vapaita keskustelemaan avoimesti asioista, joista he pitivät ja myös asioista, jotka olivat heille erittäin tärkeitä.

Puolistrukturoitu haastattelu eteni niin, että kaikille haastateltaville esitin samat kysymykset samassa järjestyksessä. Olen analysoinut haastattelut kysymyksien järjestyksien mukaan (liite 1).

Haasteltavat ovat kaikki kotoisin sellaisista maista, joissa uhkapeli ja rahapeli on kokonaan kielletty kulttuurillisesti ja uskonnollisesti. Yksi heistä on Irakista ja muut ovat Afganistanista kotoisin. Heidän uskontonsa on Islam. Neljä heistä puhui daria (persiaa) ja yksi arabiaa. Kaikki haastateltavat ovat nuoria, alle 30 vuotiaita. Olen haastatellut neljää miestä ja yhtä naista, joka oli pelaajan vaimo. Halusin saada tietoa sekä pelaajien että perheenjäsenen näkökulmasta.

Osa heistä on tullut Suomeen turvapaikkahakijana ja osa kiintiöpakolaisena.

Kun olen kysynyt rahapelaamisesta heidän kulttuurissaan ja uskonnossaan, niin heillä kaikilla on ollut samat vastakset:

”Meidän yhteiskunnassamme rahapeli on kokonaiseksi kielletty. On ollut olemassa rahapelaamispaikka (Casino) Pohjois-Irakissa (Suleimaniyassa) Saddamin aikana. Mutta meidän alueellamme ei ole ollut koskaan. Ja meidän kulttuurissamme rahapelaaminen on tabu ja Islamissakin rahapelaaminen on Haram (siis kielletty). Irakissa meillä on semmoisia pelejä niin kuin Bingo, jota ihmiset pelaavat kahvilassa. Mutta voittajalle annetaan lahja ja ei rahaa.” (henkilö 'A').

”Meidän kulttuurissamme rahapelaaminen on paha asia ja meidän uskontomme mukaan rahapelaaminen on kokonaan kielletty. Jos kotimaassani jotkut nuoret pelaavat, se on vain salaisesti.” henkilö 'B' sanoi. Muilla haastateltavilla (C,D,E) on ollut samat vastaukset.

Heillä oli velvollisuus noudattaa kaikkia heidän perheensä määrittämiä normeja, kulttuurinsa, yhteiskuntansa ja uskonnon perusteella. Haastateltavien mukaan heidän kotimaassaan heitä seurasi sosiaaliset- ja kulttuurilliset sitoumukset, jotka päättivät, mikä oli hyvää ja mikä oli huonoa yksilölle, perheelle ja yhteiskunnalle.

THL:n mukaan ongelmapelaamiseen ei ole yhtä ainoaa syytä. Elämän muut ongelmat mm. yksinäisyys, alkoholin, huumeiden väärinkäyttö voivat lisätä mahdollisuutta, että ihmiselle syntyy peliongelma. (Komu 2014, 13.)

”... Elämä kotimaassani ei ole samanlaista kuin Suomen arkielämä. Asuin isossa perheessä, ja meillä kävi päivittäin vieraita. Minun on ollut aina vastattava perheeni hyvinvoinnista. Jos tein jotain väärin, se oli huolenaihe koko perheelleni. Siellä ihmiset hoitavat toisiaan hyvin. Mutta kun tulin Suomeen, huomasin että elämäntapa on täysin erilainen kuin minun kotimaassani. Tällä minulla ei ole kavereita, joihin voi luottaa.” (henkilö A)

5.2 Haastateltavien rahapelaamisen tausta

Jokaisella vastaajalla oli kuitenkin erilaiset syyt ja motiivit rahapelaamiseensa. Yksi haastateltavani (henkilö A) mainitsi täysin erilaiset elämäolosuhteet pelaamisen aloittamiseksi. Hän oli vastaanottokeskuksen asiakkaana ja oli odottanut oleskelulupaa pitkään. Äkillisesti hänelle tapahtui onnettomuus ja hän loukkaantui vakavasti. Loukkaantumisen vuoksi hänen olisi pitänyt olla kotona muutaman kuukauden ajan. Hän ei kuitenkaan halunnut olla kotona muiden viiden turvapai-kanhakijoiden kanssa, jotka asuivat samassa asunnossa hänen kanssaan. Hänellä ei ollut paljon tekemistä. Monet ajatukset hänen tulevasta oleskeluvastaan ja muista asioista häiritsivät häntä yhä uudelleen. Siksi hän yritti pitää itsensä kiireisenä etsimällä uusia asioita. Lopulta hän löysi itsensä istumassa Bingo-paikassa. Tämän seurauksena hän kärsi myöhemmin rahapelaamisesta.

”... Kun loukkaannuin ja minun täytyy pysyä kotona. Minä en halunnut maata sängyssä ja murehtia, koska olin niin pahasti loukkaantunut. Silloin olin liian kyllästynyt, oli tylsää olla kotona tekemättä mitään ja katsomassa samaa typerää televisio-ohjelmaa koko ajan tai kuunnella muiden asukkaiden huutamista. Joten aloitin istumaan Bingon nimisessä paikassa ja join kahvia ja katselin, miten muut pelasivat rahapeliautomaatilla. Ajattelin, jos pelaan, sitten minulla on jotain tekemistä. Alussa pelaaminen oli hauskaa. Minulla oli suuri tunne siinä mielessä, että vietin aikaa pelaamalla rahapeliautomaatilla.” (Henkilö A).

”Vuosi sitten olen aloittanut pelaamaan **kavereiden kanssa**. Alussa pelasoin vain kolikoilla ja halusin kuluttaa aikaa, pitää hauska ja myös saada vähän rahaa. Mutta pikkuhiljaa pelaaminen on muuttanut sille lailla, että halusin vain voittaa rahani takaisin. Rahankäyttö on kasvanut ja lopulta kävi niin että pelasoin kaikki pankkikorttirahat loppuun ja lainasin kavereilta rahaa” (henkilö B).

”Olen aloittanut pelaamisen 4 vuotta sitten. Alussa olen pelannut, kun **kavereiden kanssa** kävimme syömässä ravintolassa. Syömisen jälkeen, kun jäi kolikoita, pelasimme ne. Alkuvaiheessa se oli jännittävää ja hauskaa. Kun ensimmäisellä kerralla olen saanut yhdellä eurolla heti bonuksia, se oli iso yllätys ja myös tuli mieleen semmoisia ajatuksia, että minä voitan aina” (henkilö C).

Alhon mukaan erityisesti nuorilla kaveripiiri vaikuttaa rahapeleistä kiinnostumiseen. Erityisesti nuorten parissa sosiaalinen paine voi olla kova. se voi ajaa nuoren ottamaan riskejä, mutta kavereiden vaikutus riskinottoon ja riskikäyttäytymiseen vaihtelee iän mukaan.

Erityisen alttiita sosiaaliselle paineelle ovat nuoret, joiden rahapelaaminen on vaarassa muuttua ongelmalliseksi ja joiden kaveripiirissä pelataan paljon rahapelejä. (Alho 2015, 63-64.)

Kaikki haastateltavat paitsi ”henkilö A” ovat aloittaneet ja jatkaneet pelaamisensa kavereiden kanssa.

Mielenterveystalon mukaan rahapeliin, kuten automaattipeliin tai loton pelaaminen on useimmille harmitonta ajanvietettä. Peleistä saa esimerkiksi jännityksen tunteita, rentoutumista ja vaihtelua normaaliin arkielämään. Rahavoittojen mahdollisuus houkuttaa pelaamaan, eivätkä pelaamisen tappiot muodostu ongelmaksi suurimmalle osalle pelaajista. (Mielenterveystalo)

Kaikki haastateltavat ovat pelanneet rahapeliautomaatilla.

5.3 Haastateltavien rahapeliongelmiensa tausta

Lundin (2010) mukaan vaikka peliongelmaa ei voi mitata rahassa, tosiasiallisesti pelaaja joutuu hyvin usein kohtaamaan ongelmansa taloudellisten vaikeuksien kautta. Pelaaminen jatkuu niin kauan kuin rahaa on. Todellinen raja tulee vastaan väistämättä silloin, kun rahat loppuvat. Iso osa peliongelman takia apua hakevista on puuttunut ongelmalliseen pelaamiseensa vasta talouden pettäessä ja vaihtoehtojen loppuessa. Lähes mitä tahansa rahapeliä voi pelata niin hillittömästi, että se aiheuttaa velkaantumista. Kun ruokarahat on pelattu ja kaikki lainauskeinot käytetty, peliongelman tuntee nälkänä. (Lund 2010, 40-41.)

Ikävä kyllä yksi haastateltava havahtuu omaan peliongelmaansa vasta velkaantunuansa raskaasti.

Minulle oli tullut paljon velkaa (lähes 10000 euroa). Olen jättänyt laskuja maksamatta ja koska en pysynyt maksamaan laskuja, pienikin summa laskussa on kasvanut suureksi. Tällä hetkellä minulla on lähes 3000 euroa velkaa ja yritän lyhentää velkojani koko ajan.

Alhon (2015) mukaan, riskipelaaminen on runsasta rahapelaamista, joka ei vielä aiheuta merkittäviä haittoja, mutta usein edeltää rahapeliongelman kehittymistä. Rahapeliongelman tunnusmerkit ovat moninaisia, eivätkä ne aina ole helposti todettavissa.

Talouteen liittyvät tunnusmerkit ovat mm.: tiliotteiden tai laskujen piilottelu, maksamatta jääneet laskut ja hoitamattomat velat, jne. (Alho 2015, 69.)

”Kun käytin paljon aikaa ja rahaa pelaamiseen, niin minulla oli ongelmia maksaa laskuni. Sitten jouduin myymään tietokoneeni, että sain maksettua laskuni” (henkilö A).

Terveysteen liittyvät tunnusmerkit ovat mm.: levottomuus, ahdistuneisuus, masentuneisuus, stressioireet (kuten päänsärky ja univaikeudet) ja muutokset ruokailussa.

”Pelasin päivittäin, jos minulla oli vähänkin rahaa. Olin koko ajan levoton ja en voinut keskittyä opiskeluun enkä jalkapallon pelaamiseen” (henkilö B).

Käyttäytymiseen liittyvät tunnusmerkit ovat mm. ystäväpiirin vaihtuminen, harrastusten jääminen pois, voimakas kiinnostus pelaamiseen ja kiinnostuksen väheneminen muihin asioihin, pelipanosten kasvaminen ajan mittaan ja impulsiivisuus ja aggressiivisuus. (Alho 2015, 69.)

Kun pelaaminen lisääntyy, voi syntyä myös haittoja, jotka näkyvät perhesuhteissa, opiskelussa, työssä, taloudessa ja pelaajan terveyteen liittyvissä asioissa. (Mielenterveystalo)

Henkilö A:n mukaan ”suurin ongelma oli rahattomuus loppukuusta”.

”Minulla on ollut paljon ongelmia, varsinkin koulussa. Olen myöskin menettänyt pelipaikkani jalkapallojoukkueessa. Koulussa olin hyvä opiskelija, mutta kun aloin pelaamaan rahapelejä, en voinut keskittyä opiskeluun. Jalkapallojoukkueessa pelasin ammattilaisten kanssa jalkapalloa, mutta kun olin koko ajan myöhässä harjoituksista, valmentaja sanoi minulle, että emme tarvitse sinua enää joukkueessa. Joskus käytin myös ruokarahani peliautomaatteihin ja painoni on pudonnut paljon, kun en ole syönyt hyvin” (henkilö B).

Henkilö C sanoi ”ehkä pahin ongelmani on ollut mielialani. Olen ollut masentunut ja se on vaikuttanut opiskeluuni. Olen myös heikentynyt fyysisesti koska ruokahalua ei ole ollut. Se on myös vaikuttanut siihen, miten perheeni ja kaverini suhtautuvat minuun. En ole halunnut puhua heidän kanssaan. En ole pystynyt keskittymään opiskeluun. Minulla on jäänyt paljon opiskelutehtäviä tekemättä. Minulle on tullut paljon velkaa”.

”Ennen kun aloitin pelaamisen, minun ainoa ongelmani oli saada oleskelulupa. Mutta heti kun sain oleskelulupani, aloitin pelaamisen pikkuisilla rahamäärillä. Ongelma on alkanut 4-5 kuukautta sitten. Kun oli pakko pelata ja se on vaikuttanut koko arkielämääni. En voinut keskittyä opiskeluun koulussa. Olin koko ajan väsynyt henkisesti, halusin olla yksin ja en halunnut puhua kavereiden kanssa, ja paljon muita huonoja asioita” (henkilö D).

Rahapelaamisesta voi tulla tapa, jota on vaikea hallita. Pelaamista on vaikea lopettaa, vaikka se vie liikaa rahaa ja aikaa. Peliongelma voi syntyä huomamatta ja pikkuhiljaa tai nopeasti muutaman pelikerran jälkeen.

Pelaamisen määrä ei siis kerro, kuinka paljon pelaamisesta on haittaa ihmisen elämälle. Tärkeämpää on ymmärtää se, miten ison osan pelaaminen valtaa elämästä ja ajatuksista. Rahapeliongelma tarkoittaa sitä, että pelaaminen haittaa elämää monella eri tavalla. (Komu & Pajula & Kämppi & Bergroth 2014, 10.)

”En voi sanoa kuinka usein pelasin viikossa, mutta joka kerta kun kävin kaupassa ja ostoksista jäi kolikoita, menin ja pelasin. En pelannut joka päivä. Ehkä joskus kerran viikossa tai kaksi kertaa viikossa. Se riippui myös siitä, kuinka paljon minulle jäi rahaa. Minun mielestäni yksinäisyys, stressi ja tekemisen puute olivat syyt minun pelaamiseeni. Myöskään maahanmuuttajille ei ole sellaisia paikkoja, joissa voi käydä ja pitää hauskaa ja tutustua muihin ihmisiin. Jos menee baariin niin sielläkin on peliautomaatteja ja siellä tulee myös tuhlattua vähiä rahoja alkoholiin sekä pelaamiseen” (henkilö A).

”En voi sanoa tarkkaan, kuinka usein pelasin. Heti kun tuli voittoa, pelihimo lisääntyi. Usein tuli mieleen ajatuksia, että tänään on onnipäiväni ja jos pelaan varmasti voitankin. Pelaamiseni on sitä, että kuinka paljon raha minulla oli. Jos minulla oli rahaa, pelasin vaikka päivittäin koko viikon, kunnes rahat loppuivat” (henkilö B).

”Alussa on ollut ehkä kerran tai 2 kertaa viikossa, kun olin kavereiden kanssa kaupassa. Mutta kun jännitys on muuttunut riippuvaisuuteen, olen pelannut niin paljon, kun minulla on ollut rahaa. Joskus meni niinkin, että yhdessä päivässä pelasin koko pankkikortin rahat loppuun” (henkilö C).

5.4 Haastateltavien toipuminen

Rahapeliongelmaan haetaan hoitoa usein vasta siinä vaiheessa, kun pelaaminen on ehtinyt aiheuttaa jo merkittäviä vastoinkäymisiä, kuten työpaikan tai ihmissuhteiden menetyksen. Mahdollisimman varhainen hoitoon hakeutuminen olisi kuitenkin tärkeä rahapeliongelman aiheuttamien seurausten ehkäisemiseksi ja minimoimiseksi.

Alho & Castren ja Lahdin mukaan, sekä hoitoon hakeuduttaessa että siihen ohjattaessa on tärkeä arvioida kokonaisvaltainen tilanne. On suositeltavaa, että pelaaja itse määrittelee oman hoitonsa tavoitteen, mikä sitouttaa häntä myös paremmin hoitoon.

Hoidon tavoitteena voi olla joko rahapelaamisen vähentäminen tai lopettaminen. Pelaamisen vähentäminen voi olla houkuttelevampi tavoite niille pelaajille, joka eivät ole valmiita lopettamaan pelaamista kokonaan. (Alho 2015, 111&137.)

”Olen keskustellut ongelmista oma sosiaaliohjaajan kanssa ja hän ohjaasi minua A-klinikalle. Minun odotukseni A-klinikasta olivat enemmän kuin mitä olen saanut. Siellä he järjestivät minulle puhelintulkkausta ja sen avulla keskusteltiin ongelmastani, mutta esim. tehtävät ja lomakkeet olivat suomen kielellä. Niissä oli paljon sanoja mitä en ymmärtänyt. Ja joka kerta minulta kysyttiin samoja kysymyksiä. Ajattelin, että he järjestävät myös vertaistukiryhmän,

mutta sitäkään ei ollut. Sitten päätin itse lopettaa koko pelaamisen” (henkilö A) kertoi omasta hoitoprosessista.

Ja kun olen kysynyt hänen mielipiteestensä (henkilö A) uskonnosta, hän vastasi näin:

Vaikka uskon, että uskonto on oikeassa pelaamisen suhteen. Mutta mielestäni, oma päätös on tärkein. Sen kautta (päättämisen) ongelmat selviävät.

He kaikki olivat sama mieltä A-klinikan hoitoprosessista, että eivät saaneet paljon tukea odotuksensa mukaan.

5.5 Rahapeliongelma ja läheiset

Osa pelaavista on yksinäisiä ihmisiä, mutta monilla on lähellä ihmisiä, jotka saattavat havaita peliongelman ennen kuin pelaaja itse tunnistaa tai myöntää sen. Läheinen on usein perheenjäsen. Pelaaminen voi jatkua vuosia ilman, että edes samassa perheessä elävät läheiset olisivat osanneet nähdä sitä tai puuttua siihen. (Lund 2010, 41-42.)

” Alussa ex-mieheni pelasi salassa ja en tiennyt hänen pelaamisestaan mitään. Kun hänen VOK:sta saamansa rahat elämistä varten olivat pienet (siis vähän tuloja). Aluksi hän pelasi viidellä tai kymmenellä eurolla. Minä en tiennyt mieheni pelaamisesta mitään ja olen ymmärtänyt jälkikäteen, että hän on lainannut rahaa kavereiltaan. Kun hänen kaverin vaimo pyysi minulta että maksan lainatut rahat takaisin. Olen kysellyt mieheltäni näistä rahoista ja hän on silloin kertonut minulle, että hän pelaa rahapeliautomaateilla”.

Läheiset havaitsevat pelaajassa tapahtuvat muutokset. Pelaaja ei ole aina oma itsensä: hän tuntuu etäiseltä, välttelevältä tai hermostuneelta. Silti harva läheinen

osa päätellä, että tällaiset oireet liittyvät peliongelmaan. Vaikka läheinen tunnistaa muutoksia, hän ei osaa yhdistää niitä rahapelaamiseen. (Lund 2010, 42.)

”Hänen tunteensa muuttuivat äkkiä. Aiemmin hän oli tosi herkkä. Voittaessaan hän oli hyvällä päällä ja hävitessään hän oli levoton ja vihainen”.

Pelaajat ovat mestareita valehtelemaan. Ongelmallinen pelaaminen kehittyy vähitellen ja sen mahdollistavat valheet samoin. Pienet valheet johtavat ongelman pahetessa täydelliseen kaksoiselämään. Pelaajalle on olemassa yhteinen, jaettu todellisuus sekä pelaajan oma pelitodellisuus. (Lund 2010, 75.)

”Hän valehteli koko ajan minulle ja omalle perheellensä kun hän oli heihin yhteydessä puhelimella. Hän ei pystynyt keskittymään opiskeluun. Mieliala oli matalalla eikä hän halunnut puhua muiden ihmisten kanssa”.

Ongelmallisella pelaamisella on yleensä aina merkittäviä sosiaalisia vaikutuksia, jotka liittyvät yhtäältä krooniseen valehteluun, toisaalta elämän prioriteettien muuttumiseen. Ennen kuin ongelma on paljastunut tai tilanne räjähtänyt käsiin, rahapeliongelma on ehtinyt vaikuttaa pitkään pelaajaan ja hänen läheisiinsä. Myös kun pelaaja lainaa rahaa läheisiltä, perheenjäseniltä tai kaverilta, takaisinmaksun ongelmat koskettavat myös sosiaalisia suhteita. (Lund 2010, 74-75.)

”Hänelle on tullut paljon ongelmia pelaamisesta. Varsinkin perhe-elämässä ja opiskelussaan. Kun hän myös polttaa tupakkaa ja hänellä ei jää rahaa pelaamiselta ostaa tupakkaa, niin hän aina pyytää minulta rahaa, että saa ostaa tupakkaa. Hänen itseluottamuksensa on tosi huono. Tällä hetkellä hänellä on paljon vaikeuksia, koska hän on vielä velkaa minulle jonkun verran rahaa. Me olemme eroamassa ja asumme erillään. Hänen oleskelulupansa myös on päättynyt”.

Näin ollen, kun kaikki haastattelut on analysoitu, päädyin siihen tulokseen, että ihmisillä oli useita motiiveja ja syitä rahapelien aloittamiseen. Uhkapeli koostui sekä positiivisista että kielteisistä näkökohdista ja vaikutti hyvin syvästi vastaajien elämään. Heidän mukaansa jotkut pelasivat parantaakseen taloudellista tilannettaan ja jotkut pelasivat vain ajanvietteeksi. Mielenkiintoista oli, että vastaajien syyt ja motiivit muuttuivat elämäntilanteen mukaan. Yhden vastaajan tapauksessa hän pelasi aluksi hauskuuden vuoksi, sitten ansaitakseen rahaa ja lopulta velkojensa maksamiseksi. Siksi voidaan väittää, että ihmisillä saattaa olla valtava määrä motivaatioita ja syitä pelaamiseen ja ne eroavat toisistaan erilaisen elämäntilanteen mukaan.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kuitenkin tuoda esiin, kuinka maahanmuuttajapelaajat itse kokevat rahapelaamisen ja sen vaikutukset. Pohdin kuinka voisin saada mahdollisimman aidon kuvan pelaajien mielenmaisemasta. Tämän vuoksi tein haastattelut haastateltavien omalla äidinkielellä. Nauhoitin haastattelut ja litteroin ne persiaksi ja arabiaksi, jonka jälkeen käänsin ne vielä suomen kielelle.

Haastatteluista käsitykseni oli sitä, että kulttuurilla tai uskonnolla ei ole paljon merkitystä pelaamisen aloittamisella tai lopettamisella. Minun mielestäni kulttuurin tärkein asia on, missä olet syntynyt ja millaisiin kulttuuriarvoihin sinut on kasvatettu. Kun henkilö käy läpi akkulturaatioprosessin (eli omasta kulttuurista vieraaseen kulttuuriin sopeutuminen), suuri riski liittyy kulttuurin väärinkäsitykseen.

Raylu & Oein (2004, 1094) mukaan rahapelaamisen aloittaminen tai jatkaminen on kytköksissä kulttuuriin, sosiaalisiin ja taloudellisiin taustatekijöihin. Kulttuuri voi vaikuttaa siihen, kuinka määritellään rahapelaaminen, siihen liittyvät motivaatiot, rahapelaamisen taloudelliset voitot ja kustannukset, hyödyt ja haitat sekä ongelmallinen rahapelaaminen. Myös Martikaisen (2011, 52) mukaan maahanmuuttajien sopeutuminen uuteen kotimaahan voi selittää rahapelaamisen aloittamisen ja muuttumisen ongelmalliseksi. Sopeutumisprosessiin vaikuttavat muun muassa maahanmuuttosyy, ikä muuttaessa, sukupuoli, sosiaalinen tausta ja koulutus. (Järvinen- Tassopoulus 2014.)

Tästä työstä käy ilmi, että haastateltavat saattoivat kokeilla rahapelaamista myös uteliaisuudesta, koska he näkivät rahapeliautomaatteja joka paikassa ja ihmisiä pelaamassa niillä. Myös yksin asuminen Suomessa kaukana perheestä saattoi vaikuttaa siihen, että haastateltava koki itsensä olevan vapaa pelaamaan, koska hän on yhteisöllisen kontrollin ulottumattomissa. Uskonnollisesti suuntautuneet haastateltavat saattoivat pitää rahapelaamista moraalittomana tai epäsovivana toimintana, jolloin rahasta pelaavat pelkäsivät leimautuvansa moraalittomiksi yhteisössään.

Ontario Resource Groupin mukaan (2010,22) maahanmuuttajat saattavat kokea uudessa kotimaassaan monia haasteita ja ongelmia, jotka voivat välittömästi tai välillisesti vaikuttaa heidän motivaatioonsa pelata rahapelejä. Tällaisia vaikuttavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi syrjintä ja rasismi, taloudelliset ongelmat, terveys- ja mielenterveysongelmat, maassa oleskelun status, paineet onnistua ja täyttää kotimaahan jääneiden perheenjäsenten odotukset sekä aseman ja tuen menetys perheessä tai yhteisössä. Sobrun-Maharajn ym. mukaan (2012, 39) sopeutumista voivat myös vaikeuttaa työllistyminen, kielitaito, kulttuurierot ja palvelujen ulkopuolelle jääminen. Maahanmuuttajat, joilla ei ole tarpeeksi työntekoon liittyviä taitoja, saattavat kärsiä enemmän arkielämän stressitekijöistä. Jos stressitekijöitä on vaikea käsitellä, voi syntyä riski etsiä riippuvuutta aiheuttavia selviytymiskeinoja. (Järvinen-Tassopoulos & Tassopoulos 2011)

Suomessa asuvien maahanmuuttajien kokemusten perusteella avioero ja parisuhdeongelmat, yksinäisyys, uusi ja liberaali kulttuuri, laillinen rahapelitarjonta sekä perhe- ja muiden sosiaalisten siteiden puuttuminen vaikuttivat eniten rahapelaamisen aloittamiseen ja haitalliseksi muuttumiseen. Työttömyys ja pienituloisuus voivat vaikuttaa rahapeliongelmiin pahenemiseen, jos maahanmuuttaja on riippuvainen sosiaaliturvasta ja puolison tuloista. Tällöin rahapelaamisesta voitulla keino parantaa omaa taloudellista tilannettaan. (Järvinen-Tassopoulos & Tassopoulos 2011)

Haluaisin myös kuvata maahanmuuttajien kulttuuritaustan mahdollisia vaikutuksia rahapelaamiseen. Kun he olivat kotimaassaan, heidän oli pakko noudattaa kotimaansa normeja sekä kulttuuria yhteiskunnan ja uskonnon perusteella. He ajattelevat, että kotimaassa he olivat sidottuja näihin normeihin ja tässä maassa (Suomessa) he ovat vapaita tekemään ihan mitä haluavat. Heillä ei ole tarpeeksi tietoa pelaamisesta ja rahapeliongelmistä ja huomaavat sen vasta silloin, kun he ovat jo pulassa.

Rahapeliongelmiin asteiden mukaan, haastateltavat olivat ongelmapelaamisalueella. Ongelmapelaaminen on syytä erottaa peliriippuvuudesta ja pelihimosta. Heikkilän ym. (2009,18) mukaan ongelmapelaaminen on suhteellisen neutraali

ja käyttökelpoinen sateenvarjokäsite. Ongelmallinen pelaaminen on ilmaisu sellaiselle haitalliselle pelaamiselle, jonka ongelmallisuuden astetta ei ole tarkemmin määritetty.

Ongelmapelaaminen ilmenee liiallisena pelaamisena, joka vaikuttaa kielteisesti henkilön muihin elämänalueisiin kuten hänen psyykkiseen tai fyysiseen terveyteensä, suoriutumiseensa koulussa tai työelämässä, talouteensa ja/tai ihmissuhteisiinsa. (Heikkilä ym. 2009,18.)

Haastateltavien mukaan, heidän rahapelaaminen on tällä hetkellä hallittu. Jotku heistä ovat lopettaneet pelaamisen kokonaan ja jotku heistä pelaavat vai harvoin. Voidaan sanoa, että hallitun pelaamisen teorian mukaan, pelaajalle ei enään aiheudu minkäänlaisia ongelmia.

Kun haastattelin heitä, kävi ilmi, että he pelkäsivät ”leimaantumista”. Jotkut heistä olivat tosi varovaisia haastattelussa. Mielestäni tähän pelkoon on kaksi pääsyytä: Ensimmäinen ja tärkein syy on se, että he ajattelevat, että heidän rahapeliongelmansa voisi vaikuttaa tulevaisuuteen ja heidän mahdollisuuteen saada Suomen kansalaisuus (vain kahdella haastateltavalla oli Suomen kansalaisuus ja muilla on oleskelulupa).

Toinen syy on se että heidän kotimaassaan ja kulttuurissaan rahapeli on kielletty. He pelkäävät sitä että samasta maasta tulleet maahanmuuttajat eivät voi luottaa heihin, kun he pelaavat julkisesti. Tämän vuoksi he jäävät ilman oman maan ystäviä ja kavereita.

Avun hakemisen haasteet ja esteet

Ontario Resource Groupin mukaan (2010, 19) avun hakemisen esteitä voivat olla kielitaito, kulttuuriset eroavuudet ja palvelujen saatavuus. Kaikki maahanmuuttajat eivät aluksi ymmärrä uuden kotimaansa virallista kieltä (tai virallisia kieliä). Yhteisen kommunikointikielen löytyminen voi olla haaste, jos ammattilainen ei osaa maahanmuuttajan äidinkieltä tai asiakas ei luota omasta yhteisöstään peräisin oleviin tulkkeihin. Kulttuuriset normit saattavat rajoittaa henkilökohtaisista ongelmista puhumista ja lisätä yhteisön jäsenten riskiä kärsiä rahapeliongelmissa.

Avun hakemisen haasteita ovat myös maahanmuuttajien tavoittaminen olemassa olevien palvelujen puitteissa ja avun saantiin liittyvä puhuminen omista asioista ja ongelmista. Auttaja voidaan katsoa oman tukiverkoston ulkopuolelle jääväksi henkilöksi. Uudessa kotimaassa syntyneet lapset eivät voi hakea apua, jos vanhempi katsoo palvelujen olevan ristiriidassa omien arvojen ja perinteiden kanssa. Jotkut asiakkaat saattavat luulla, että neuvonta on mielisairaille. Myös se, että maahanmuuttajat eivät tunne asuinkuntansa palveluja tai luulevat niiden olevan maksullisia. Ongelmapelaamisesta voi myös olla hankalaa puhua, jos ei tiedä siitä oikein mitään, ja näin maahanmuuttaja keskittyy puhumaan työttömyydestä, syrjäytymisestä ja parisuhdeongelmista syinä omiin ongelmiinsa. Maahanmuuttajat voivat myös epäillä palvelujen luottamuksellisuutta suhteessa omaan yhteisöön ja viranomaisiin. (Järvinen- Tassopoulus 2014.)

Maahanmuuttajien voi olla vaikeaa saada tietoa terveydenhuollosta ja siihen liittyvistä ohjelmista. Erityisesti rahapelaamisen ja ongelmapelaamisen kohdalla esteitä voivat olla alttius mielenterveys- ja riippuvuusongelmille johtuen traumaattisista kokemuksista, taloudellisista ja sosiaalisista haitoista, eristäytymisestä, rassista, syrjinnästä ja kulttuurisista paineista. Myös sopeutumiseen liittyvät seikat ja puuttuva tieto mielenterveydestä voivat estää palveluihin hakeutumisen. (Järvinen- Tassopoulus 2014.)

Joissain tapauksissa perheen maine ja kunnia ovat tärkeämpiä kuin ongelmapelaajan tarpeet. Tällöin avun hakeminen estyy ja rahapelaamiseen liittyvä häpeä jatkuu. Läheiset saattavat vaieta pelaajan ongelmista ja jäädä syrjään tuki- ja hoitopalveluista. Joissain tapauksissa perheenjäsenet maksavat lapsen, puolison tai kumppanin velat välttääkseen sosiaalisen häpeän. Toisissa tapauksissa perhe pitää huolen jäsenistään ja osallistuu aktiivisesti hoitoprosessiin. (Järvinen- Tassopoulus 2014.)

Minun mielestä maahanmuuttajanuorten rahapeliongelmiin tarvittaisiin lisää apukeinoja. Varsinkin aikuistumisen kynnyksellä olevat nuoret ovat riskiryhmää rahapeliongelmiin suhteen. Erityisesti maahanmuuttajille kohdennettuja palveluita ei käytännössä ole. Nyt apua on heidän mukaan tarjolla huonosti.

7 LÄHTEET

7.1 Kirjalähteet

Alasuutari, P. 1993. Laadullinen tutkimus. 1. painos. Tampere: Vastapaino.

Alho, H. Heinälä, P. Kiianmaa, K. Lahti, T. Murto, A. (toim.) 2015. Rahapeliiriippuvuus. 1. painos. Helsinki

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Heikkilä, J., Laine, J. & Salokoski, T. 2009. Rahapelien haitta-arviointi. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Huotari, K. 2009. Sattumanvaraisuudesta koordinoitiin Ongelmapelaajien tuki- ja hoitopalvelut sekä hoitopalvelujärjestelmän kehittäminen. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Komu, I. Pajula, M. Kämppi, J. Bergroth, M. 2014. Rahapelaaminen ja peliongelma - lyhyesti ja selkeästi. 2. tarkistettu painos. Lahti

Pajula, M. 2018. Pelin merkit: Tietoa rahapeliongelmaasta työssään peliongelmiä kohtaaville. 6. tarkistettu painos.

- 2014. Pelin merkit: Tietoa rahapeliongelmaasta työssään peliongelmiä kohtaaville. 5. tarkistettu painos
- 2012. Pelin merkit: Tietoa rahapeliongelmaasta työssään peliongelmiä kohtaaville. 4. tarkistettu painos. Tampere

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-4. painos. Helsinki: Tammi.

Viinamäki, L. (toim.) & Saari, E. (toim.) 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

7.2 Sähköiset lähteet

-Mielenterveystalo. Miksi pelataan rahasta. Viitattu 20.3.2019

https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/peliriippuvuus/Pages/rahapelien_pelaaminen.aspx

-Peluuri peliklinikka. Rahapeliongelma ja aivot. Viitattu 28.3.2019

<https://peluuri.fi/fi/tietopankki/rahapelaamisen-psykologiaa/rahapeliongelma-ja-aivot>

-Peluuri peliklinikka. Rahapelaamiseen houkuttelevia ajatuksia. Viitattu 28.3.2019

<https://peluuri.fi/fi/tietopankki/rahapelaamisen-psykologiaa/rahapelaamiseen-houkuttelevia-ajatuksia>

-Pyhä koraani. Al-Bakraa & Al-Maaidä. Viitattu 18.3.2019

Al-BAKRAA

http://www.kuran.gen.tr/?x=s_main&y=s_middle&kid=12&sid=2

Al-MAAIDÄ

http://www.kuran.gen.tr/?x=s_main&y=s_middle&kid=12&sid=5

-Järvinen- Tassopoulus Johanna: Maahanmuuttajat suomalaisessa rahapelikulttuurissa. Oppimateriaali Rahapeliongelmien kohtaaminen verkkokurssissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.

https://www.researchgate.net/publication/286936236_Maahanmuuttajat_suomalaisessa_rahapelikulttuurissa_Immigrants_in_Finnish_gambling_culture

-Järvinen-Tassopoulos & Tassopoulos 2011, Kostas: Onko syytä huolestua väkivallasta ongelmapelaajien perheissä? Tiimi 5(2011), 21–23.

<https://a-klinikkasaatio.fi/tiimi/1406/onko-syyta-huolestua-vakivallasta-ongelmapelaajien-perheissa>

-Tampereen yliopiston tietoarkisto. Viitattu 25.3.2019

https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html

<https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1.html>

-Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Päivitetty: 31.10.2018. Viitattu 29.3.2019

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/rahapelit/rahapeliongelma>

-Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Marraskuu 2017.tutkimuksesta tiiviisti. Viitattu 29.4.2019

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135565/URN_ISBN_978-952-302-959-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

-Tilastokeskus. Ulkomaan kansalaiset. Viitattu 23.3.2019

<https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>

-uskonnot Suomessa. tiedot päivitetty 11.04.2007. Viitattu 21.03.2019

<http://www.uskonnot.fi/uskonnot/view.php?religionId=9>

-Väestöliito. 2019. Maahanmuuttajat. Viitattu 21.3.2019

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

8 LIITTEET

Liite 1

Haastattelukysymykset

Ikä: Sukupuoli: Kansalaisuus: Uskonto:

Ammatti: Nykyinen Aiemmin

1. Kerro minulle itsestäsi ja perheestäsi.
2. Milloin aloitit pelaamaan? Miten ja kenen kanssa? Miksi? Miten näit pelaamisen? Millaisia tunteita sinulla on ollut, kun aloitit pelaamisen?
3. Millaisia pelejä aloitit pelata aluksi?
4. Voitko kuvailla vähän pelaamiskulttuuri yhteiskunnassasi?
5. Mitä uskontosi sanoo pelaamisesta?
6. Millaisia pelejä pelaat tällä hetkellä ja missä?
7. Kuinka usein pelaat ja milloin pelaat? Kuvaatko minulle tilanteita? Mitkä ovat syyt pelaamiseen tai miksi pelaat?
8. Minkälaisia tunteita sinulla on, kun voitat tai kun menetät rahaa?
9. Miten saat rahaa rahapeleihin?
10. Tunnetko häpeääsi rahapeleistäsi? Jos vastaus on kyllä, mitkä ovat syyt häpeän takana?
11. Millaisia ongelmia olet saanut pelaamisen vuoksi esim. työelämässä, perhe-elämässä, yhteiskunnallisessa elämässä, terveydessäsi jne. ? Miten se liittyi rahapelaamiseen?
12. Milloin huomasit, että olet riippuvainen? Voitko kertoa, mitä oireita oli?
13. Millaisia vaikeuksia sinulla on edelleen nykyisessä tilanteessa?
14. Kun perheesi, ystäväsi ja sukulaisesi tunsivat pelaamisongelmasi, millaisia heidän reaktiot olivat? Saitko tai saatto heiltä tukea?
15. Saatto minkäänlaista tukea julkiselta, yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta tämän ongelman poistamiseksi? Jos kyllä, millaista tukea saat ja mistä?
16. Mitä teet nykyään - työskenteletkö, opiskeletko tai olet työttömänä? Miten rahapeli vaikuttaa näihin nykyisiin elämäntilanteeseesi?

Haastattelutaustat

Haastateltavientaustat:

Minkä ikäinen olet, oletko töissä/koulussa/muulla, minkälainen koulutus-/työtausta?

rahapelaamisen taustat:

Koska olet aloittanut pelaamisen, mitä pelasit, paljonko pelasit?

rahapeliriippuvuus:

Paljonko pelannut pahimmillaan, mitä pelejä, kuinka paljon, miten vaikutti elämään, oireet, onko tuntenut olleensa riippuvainen, hakiko apua, saiko apua, miten ympäristö suhtautui?

Rahapeliriippuvuudesta toipuminen:

Vähensitkö pelaamista/lopetitko pelaamisen, mikä edesauttoi päätöstä, miten elämä muuttui, oletko enää peliriippuvainen?

Mitä on uskonnon rooli sinun toipumisessa?

pelaajien nykytilanne:

Pelaatko nykyään, paljonko pelaat, rajoitatko tietoisesti pelaamistasi, mitä pelejä pelaat nykyään, onko suhtautumisesi peleihin muuttunut?

Persiaa

سن: جنسیت: ملیت: دین:

شغل: فعلی قبلا تحصیلات

- ۱- آیا امکان دارد اندکی از خودت و خانواده ات بگویی؟
- ۲- چگونه و با چه کسی شروع به بازی کردی؟ چرا؟ چگونه بازی را دیدی؟ وقتی شروع کردی چه احساسی داشتی؟
- ۳- در ابتدا چه بازی هایی را شروع کردی؟
- ۴- آیا می توانید راجع به فرهنگ بازی کمی در جامعه تان توضیح دهید؟
- ۵- مذهب شما در مورد بازی چه میگوید؟
- ۶- کدام بازی ها در حال حاضر بازی می کنید و کجا؟
- ۷- چه وقت و چه زمانی بازی می کنی؟ آیا میتوانی وضعیت خود را توصیف کنی؟ دلایل یا دلیل بازی چیست؟
- ۸- هنگامی که شما برنده یا بازنده میشوی چه احساسی دارید؟
- ۹- از چه راهی برای قمار پول می گیری؟
- ۱۰- آیا شما از قمار خود شرم منده هستید؟ اگر بله، دلایل شرم چیست؟
- ۱۱- قمار چه نوع مشکلاتی را در زندگی کاری، زندگی خانوادگی، زندگی اجتماعی، سلامت و غیره برای شما به وجود آورده؟ این مشکلات چگونه با قمار ارتباط داشت؟
- ۱۲- آیا می توانید به من بگویید علانم اعتیاد به بازی چیست؟
- ۱۳- در حال حاضر چه مشکلاتی دارید؟
- ۱۴- آیا خانواده، دوستان و خویشاوندان شما از بازی قمار شما خبر دارند؟ اگر می دانستند، واکنش آنها چه بود؟ آیا از شما حمایت کردند؟
15. آیا برای حل این مشکل از بخش عمومی یا خصوصی کمکی دریافت می کنید؟ اگر بله، چه نوع پشتیبانی و از کجا؟
- ۱۶- امروز چه کار می کنید - آیا شما کار می کنید، درس میخوانید یا بیکار هستید؟ چگونه قمار زندگی شما را تحت تاثیر قرار می دهد؟

أسئلة المقابلة

العمر: الجنس: الجنسية: الديانة:
 المهنة: الحالية سابقا التعليم

١. هل من الممكن أن تخبر قليلا عن نفسك وعائلتك؟
٢. كيف ومع من بدأت اللعب؟ لماذا كيف رأيت اللعبة؟ كيف كان شعورك عندما بدأت؟
٣. ما الألعاب التي بدأت في البداية؟
٤. هل يمكنك شرح ثقافة اللعبة القمار في مجتمعك؟
٥. ماذا يقول دينك عن اللقمار؟
٦. ما الألعاب التي تلعبها الآن وأين؟
٧. متى ومتى تلعب؟ هل يمكنك وصف حالتك؟ ما هو السبب أو الاسباب في اللعبة القمار؟
٨. كيف تشعر عند الفوز أو الخسارة؟
٩. كيف يمكنك كسب المال للعب القمار؟
١٠. هل تشعر بالخجل من المقامرة الخاصة بك؟ إذا كانت الإجابة بنعم ، فما هي أسباب العار؟
١١. تسببت لك المقامرة مشاكل في حياتك العملية وحياتك العائلية وحياتك الاجتماعية وصحتك وما إلى ذلك؟ كيف ترتبط هذه المشاكل بالمقامرة؟
١٢. هل يمكن أن تخبرني ما هي أعراض الإدمان في اللعب القمار؟
١٣. ما هي المشاكل التي لديك الآن؟
١٤. هل تعرف عائلتك وأصدقائك وأقاربك عن المقامرة؟ إذا كانوا يعرفون ماذا كان رد فعلهم؟ هل يساعدونك؟
١٥. هل حصلت على مساعدة لحل هذه المشكلة؟ إذا كانت الإجابة بنعم ، فما نوع الدعم وأين؟
١٦. ماذا تفعل اليوم - هل تعمل أم تدرس أم أنك عاطل عن العمل؟ كيف تؤثر المقامرة على حياتك؟